

講演会 「トルコにおける児童書の執筆と出版」

2013年12月7日(土)
国際子ども図書館ホール

講師：メリケ・ギュンユズ博士

TÜRK ÇOCUK KİTAPLARI

Dr. Melike Günyüz

Sedir Yayın Grubu Genel Yayın Yönetmeni

Basın Yayın Birliği Başkan Yardımcısı

1. TÜRK ÇOCUK EDEBİYATININ TARİHSEL GELİŞİMİ

Türk çocuk edebiyatının şekillenmesinde sözlü kültür önemli yer tutar. Halk hikâyeleri, masallar, destanlar, türküler, ninniler, maniler vb. çok eski dönemlerinden süzülüp gelmiş, yetişkinlerin olduğu kadar çocukların da toplumsal değerleri edinmelerinde büyük rol üstlenmişlerdi. Sözlü gelenek sürerken batı aydınlanması sonrası ortaya çıkan yeni kavramlarla yeni adlandırmaya ihtiyaç duyulduğunda Tanzimat Dönemi Osmanlı toplumunda da “çocuk edebiyatı” kavramı gündeme gelmiş ve sözlü kültürde masal dinleyen çocuklar bu defa yetişkinlerin kitaplarına yönelmişlerdir.

Türkiye’de çocuk edebiyatının ilk ürünleri olarak 1860’larda başlayan çeviri hareketi ile Avrupa edebiyatından aktarılan kitapları görmekteyiz. Daniel Defoe’nun Robinson Crusoe’su, Cervantes’in Don Kişot’u, Jules Verne’in birçok eseri, Eleneer H. Porter’in Pollyanna’sı, Johanna Spyri’in Heidi’si, Jonathan Swift’in Guliver’in Gezileri 19. Yüzyıl bitmeden Türkçe’ye aktarılmış kitaplardı. Bir kısmı çocuklara yönelik olarak yazılmayan bu eserlerde çocuklar "çocuksu duyarlığı" ve "çocuksu tadı" buldular. O yıllarda başlayan çeviri hareketi 150 yılı aşkın bir süredir hızını kesmeden

süregelmektedir. Çevirilerle birlikte başlayan çocuk edebiyatı ürünlerine 1869'da yayınlanmaya başlayan ilk çocuk dergisini de ilave edebiliriz.

<Slayt 4>

1928'deki Arap alfabesinden Latin alfabesine geçişe kadar ki sürede çok sayıda çocuk dergisi yayınlanmıştır.

Harf değişikliğinden dolayı kesintiye uğrayan çocuk yayıncılığı, 1940'tan itibaren genç Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığının (MEB) katkıları ve özel sektörün teşebbüsleriyle gelişmesini sürdürmüştür. Devlet tarafından belirlenen temalar çerçevesinde, genç neslin ve özellikle de erkek çocukların çağdaş bilimin öncülüğünü yapacak bir zihinsel yapıda yetiştirilmesi için gerekli olan edebiyat metinlerinin mümkün olduğu kadar cin, peri, büyü gibi rasyonaliten uzak karakterlerden arınmış bir şekilde çocuklara ulaştırılması ve ayrıca geçmiş dönemi çağrıştıracak padişah, vezir gibi karakterlerden uzak bir edebiyat ortaya konması hedeflenmiştir. Bu süreçte bir yandan 1. Dünya Savaşı galibi devletlerin Anadolu'yu işgaline karşı yürütülen milli mücadelenin kahramanları çocuklara anlatılırken bir yandan da çağdaş, bilgiye susamış, erdemli ve onurlu çocuk karakterleri üzerinden bir edebiyat oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu süreç aynı zamanda, tercüme faaliyetlerinin hız kesmediği ve hatta neredeyse çeviri eserlerin yerli eserlerden daha fazla olduğu bir zaman dilimidir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında yürürlüğe konulan MEB, Talim Terbiye Yönetmeliğine göre, okullarda okutulacak her türlü edebiyat eseri dâhil tüm kitaplar, bu kurum tarafından incelenmek ve onaylanmak koşulu ile öğretmenler tarafından kullanılabilir ve öğrencilere tavsiye edilebilir. Bu durum çok uzun yıllar nitelik olarak Türkiye'de çocuk edebiyatın önünü tıkayan en büyük etkenlerden biri olmuştur.

Bu yasa 2005 yılından itibaren uygulanmıyor. Artık öğretmenlerin sınıf ve okul kütüphanelerini diledikleri kitaplarla zenginleştirmeleri serbest bırakıldı.

Ayrıca son 5 yılda MEB çocukların kitap okuma kültürü kazanmaları için birçok projeyi hayata geçirdi. Cumhurbaşkanının önderlik ettiği okuma kampanyası ile okuma kültürünü yaygınlaştırma projeleri dalga dalga ülkeye yayılmaya başladı.

Devlet, okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması için bir takım alt yapı çalışmalarına başladı. Tüm bu gelişmelere paralel olarak da çocuk kitabı pazarı ülkemizde hızlı bir şekilde büyümesini sürdürüyor.

2. ÇOCUK KİTABI YAYINCILIĞININ BUGÜNÜ

Türkiye Yayıncılar Birliğinin web sitesinde yayınlanan rapora göre Türk yayıncılık sektörünün 2012 verileri şu şekildedir:

Genel İstatistikler

Toplam nüfus	75.627.384
	1.416.817 Milyon TL / 786.293
Gayri safi yurtiçi hasıla (GSYH)	Milyon \$
Kişi başına GSYH (Satın Alma Gücü Paritesi)	

Yayıncılık Temel Verileri

Yayınevi sayısı	1811
Kitabevi sayısı	6000
Dağıtım şirketi sayısı	150
Yayımlanan başlık sayısı (2012 yılı ISBN)	42.626
Bandrol alan kitap adedi (2012)	293.257.824
Ücretsiz dağıtılan ders kitabı adedi (MEB)	187.000.000

Üretilen toplam kitap adedi	480.257.824
(48 sf. altı eğitim amaçlı kitaplar hariç)	
Kişi başına düşen üretilen kitap adedi	6.4
Kitapta KDV oranı	%8 (Standart %18)

Ortalama satış fiyatları (USD)

	<u>Net</u>	<u>Üst</u>
Okul kitapları	1.2	1.2
Kültür Kitapları	5.5	10
Akademik Kitaplar	8.25	10

2012 Yıl Sonu Toptan Fiyatlar Üzerinden Kitap Pazarı

Segmentler		Mevcut (milyon \$)	Pazar Payı (%)
Eğitim Yayınları		860	59
a. Ders kitapları	210		
b. Yardımcı ders kitapları	150		
c. Sınava hazırlık kitapları	500		
Kültür Yayınları		450	31
Akademik Yayınlar		50	3
İthal Yayınlar		90	6

a. İngilizce Dil Öğretim Kitapları (ELT)	50		
b. Diğer ithal kitaplar (akademik, kütüphane alımı vb.)	40		
TOPLAM		1450	
<i>2012 Yıl Sonu Perakende Fiyatlar Üzerinden Kitap Pazarı Segmentler</i>		Mevcut (milyon \$)	Pazar Payı (%)
Eğitim Yayınları		1295	58
a. Ders kitapları	210		
b. Yardımcı ders kitapları	250		
c. Sınava hazırlık kitapları	835		
Kültür Yayınları		750	34
Akademik Yayınlar		70	3
İthal Yayınlar		110	5
a. İngilizce Dil Öğretim Kitapları (ELT)	70		
b. Diğer ithal kitaplar (akademik, kütüphane alımı vb.)	40		
ARA TOPLAM		2225	
TOPLAM (Tüketiciye ortalama % 7 indirimle)		2069	

Bir Senede Üretilen Toplam Başlık Sayısı

Ülkemizde 2012 yılında üretilen 42.626 yeni başlıkta kitap, konularına göre ele alındığında şu şekilde dağılım göstermektedir: Genel Konular 901 adet, Felsefe ve Psikoloji 1933 adet, Din 2826 adet, Toplum Bilimleri 14.542 adet, Dil ve Dil Bilim 651 adet, Doğa Bilimleri ve Matematik 656 adet, Teknoloji ve Uygulamalı Bilimler 2104 adet, Güzel Sanatlar 1420 adet, Edebiyat ve Retorik 14.726 adet, Coğrafya ve Tarih 2867 adettir.

Türkiye’de yayıncılık yapan toplam yayınevi sayısı 1811’dir. Son yirmi yılın genelinde 841 yayıncı aynı zamanda çocuk kitabı yayınlamıştır. 520 tanesi sadece çocuk kitabı yayınlamıştır.

2012 verilerine göre Türkiye’de yeni üretilen toplam 42.626 yeni başlığın 14.726’sı edebiyat, bunun 6216’sı ise çocuk kitabıdır. Bu rakam, edebiyat başlığının yarıya yakın bir yekununu oluşturmaktadır. Bunun pazardaki karşılığı ise yaklaşık olarak 200 milyon \$’ın biraz üzerindedir

2013 yılının Ocak-Kasım aylarında ise ilk baskısı yapılan çocuk ve gençlik kitabı sayısı 5572 adettir.

Sadece çocuk kitabı yayınlayan yayıncılar, Türk yazar ve çizerlerin eserlerinin yanı sıra Dünya çocuk kitabı pazarını yakından takip ederek çeviri eserlere listelerinde yer vermektedirler. Yayıncıların çocuk kitabına gösterdikleri ilgiyi sadece Türkiye’nin neredeyse 20 milyona yakın çocuk ve genç okur sayısı ile açıklamak yeterli değildir. Çocuk kitabının konularının çeşitlenmesi, nitelikli kitaplara olan talebin artması, çocuk kitapları satışlarının kültürel yayıncılığın diğer alt kategorilerine oranla daha hızlı olması bu alana yatırım yapmayı hızlandırmıştır.

3. ÇEVİRİ KİTAPLAR

Yeni üretilen çocuk kitaplarının üçte birinin çeviri kitap olduğunu söylersek aslında Türkiye'deki hem okuyucuların hem de yayıncıların Dünya'yı ne büyük bir dikkatle takip ettikleri ve çeviri hareketinin ne kadar dinamik olduğunu da belirtmiş oluruz.

Geçen yüzyılın başında çeviri çocuk kitaplarındaki lider dil Fransızca'ydı. Çünkü Fransızcanın ve Fransız kültürünün Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti üzerinde bir etkinliği vardı. Fakat yüzyılın sonuna gelindiğinde Dünya'nın birçok yerinde olduğu gibi Türkiye'de de en etkili dil İngilizce olmaya başladı.

2011 yılında yayınlanan toplam 6341 yeni çocuk ve gençlik kitabının 1815'i çeviri kitap, 4256'sı Türk yazarlarının eserleriydi. Çeviri kitapların dağılımı ise şu şekildedir:

Bunların % 67'si İngilizce, % 12'si Fransızca, % 7'si İspanyolca, % 4'ü Almanca, %2'si Türki dillerden, %2'si İtalyanca, %2 si İsveççe, kalanı diğer dillerdendir.

Bu tabloda bence en dikkat çeken nokta Türkiye'nin hem dini hem kültürel hem de coğrafi yakınlık içinde olduğu Arapça, Farsça, Yunanca ve Rusça çocuk kitaplarının hiç bir şekilde çevrilmediğidir.

Son yıllarda Hintli çocuk kitabı yayıncılarının diğer ülkelere nispetle daha ucuz ürettikleri ve sattıkları kitapların Türkiye'de de satılmaya başlanması, Kore'nin çocuk kitabı pazarlaması konusundaki atılımları bu ülkelere de yavaş yavaş kitapların çevrilmeye başlamasına yol açmıştır. Japoncadan Türkçe çevrilen çok az çocuk kitabı bulunmaktadır. Bunlardan birisi Japon Masalları, bir diğeri ise Etsuko Shindō'nün Kapadokya'da Çatra Patralar isimli eseridir. Türkçe'den Japonca'ya ise Nasrettin Hoca fıkralarının dışında Behiç Ak'ın Rüzgarın Üzerindeki Şehir adlı eseri çevrilmiştir.

4. KÜTÜPHANELER VE OKUMA KÜLTÜRÜNÜ GELİŞTİRME PROJELERİ

Kütüphaneler

Ülkemizde çocuk kitabı yayıncılığının en önemli dinamiğinin hükümetlerin eğitim politikaları olduğunu söylemek sanırım abartı olmayacaktır. Çünkü ülkemizde çocuk kitabı, eğitimin bir aracı olarak görülmekte ve eğitime yardımcı materyal olarak okullarda yerini almaktadır. Edebiyatın bağımsız bir alan olarak eğitimin beklentileri çerçevesinde şekillenmemesi gerektiği gerçeğini burada tartışmaya açmadan, pazarda oluşturduğu etki açısından ele aldığımı özellikle belirtmek istiyorum.

Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü bünyesinde 2012 yılında Türkiye genelinde hizmette bulunmuş olan kütüphane sayısı toplam 1112'dir. Bu kütüphanelerin 1066 tanesi Halk Kütüphanesi, 46'sı Çocuk Kütüphanesidir. 2012 yılında halk kütüphanelerine 4558 başlık ve 1.093.025 adet kitap alınmış, 283 süreli yayına abone olunmuştur. Bunlardan 969 başlık çocuk ve gençlik kitabı olup toplam adet 386.400'dür.

Özellikle yine son 10 yıldır çocuk kütüphanelerinin ve halk kütüphanelerinin içinde bulunan çocuk bölümleri daha etkin hale getirilmiş, bir çok faaliyet yapılmaya başlanmıştır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Çalışmaları

Türkiye genelinde Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı 48 adet müstakil çocuk kütüphanesi bulunmaktadır. Ayrıca sayıları 81'e varan il ve ilçe halk kütüphanelerinin içinde de çocuk bölümleri yer almaktadır. Bakanlık şu anda Çocuk ve Halk Kütüphanelerini İyileştirme Projesini başlatmış ve bina onarımından iç tefriş ve donanımın yeniden düzenlenmesine kadar günümüz insanının beklentisini karşılayacak mekânlar oluşturmaya çalışmaktadır.

<Slayt 17>

Türkiye’de ilk örnek çocuk kütüphanesi olarak yeniden düzenlenen Ankara *Ali Dayı Çocuk Kütüphanesinden* sonra Diyarbakır’da da ikinci örnek çocuk kütüphanesi olarak *Esmâ Ocak Çocuk Kütüphanesi* hizmete açılmıştır.

Öncelikli olarak ülkemizde Mart ayının son pazartesi günüyle başlayan ve 2014 yılında 50’ncisi kutlanacak olan Kütüphane Haftaları ve Kasım ayının ikinci pazartesi günüyle başlayan Dünya Çocuk Kitapları Haftaları çok renkli programlarla kutlanmaktadır. Bu programlarda özellikle ülkemizin çocuk ve gençlik edebiyatının yazar ve çizerleri, kütüphanelerde minik okurlarıyla buluşup söyleşi ve imza günleri düzenlemekte, masal okuma, resim, en çok kitap okuyan, hikâye yazma vb. pek çok yarışma organize edilmektedir. Ayrıca, bu kütüphanelerde düzenli olarak çocuk kitabı yazarları minik okurlarla söyleşi günleri yapmakta, drama etkinlikleri, okuma günleri ve çocuklara yönelik çeşitli atölye çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Aynı kapsamda özellikle son yıllarda çocuk kütüphaneleri ve çocuk bölümlerinde çalışan personelin eğitimi için çeşitli programlar düzenlenmesine önem verilmektedir. Yurt içinden ve dışından bu alanda uzman kişilerin katılımında hazırlanan programlarda personel hem teknik bilgiler edinmekte hem de interaktif eğitici ve yaratıcı kazanımlar elde etmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı Projeleri

Geçtiğimiz yıl, Milli Eğitim Bakanlığında bir Okuma Kültürü ve Kütüphaneler Grup Başkanlığı kuruldu. Bu başkanlık tüm okullarda işlevsel kütüphaneler kurulması yönünde ilk çalışmaları başlattı ve ülke çapında çocukların kitap okuma bilincini artıracak aktivelere ivme kattı. Bu kurumun yaptığı çalışmalar neticesinde okuma kültürü ve okuma bilincinin oluşturulmasında okul kütüphanelerinin rolünün ne kadar büyük olduğu bir kez daha açığa çıktı. Bunun üzerine Bakanlık, güçlü ortaklarla birlikte zevkli, eğlenceli, öğrencilerin hayal dünyalarını kışkırtan ve öğrencilerin kendilerini

gerçekleştirmelerine imkân veren bir iç dizayna sahip yenilikçi (inovativ) okul kütüphanesi modeli tasarlamak ve okullara kazandırmak amacıyla çalışmalara başladı.

Okul kütüphaneleri konusunda yapılan akademik araştırmalar, mevcut klasik kütüphane modelinin işlemediğini ve tamamen yenilikçi (inovativ) kütüphane modeline ihtiyaç duyulduğunu açıkça göstermektedir. Öğretmen odaklı bilgi aktarımının yerine belli bir derse bağlı olmayan ve öğrenciyi etkinleştiren, öğrenci odaklı okuma becerisinin önem kazandığı günümüzde yenilikçi okul kütüphaneleri, bu alanda yardımcı olabilecekleri gibi çocuk ve gençleri etkili stratejilerle bilgiyi ve bilgi kaynaklarını araştırma, değerlendirme ve kullanma yoluyla yaşam boyu öğrenime hazırlama görevinde de yardımcı olabilmektedir.

Okuma Kültürü ve Kütüphaneler Grup Başkanlığı, z-kütüphaneleri (zenginleştirilmiş kütüphaneler), MEB'e bağlı bütün okullara kazandırmak için sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği çalışmalarını yürütmektedir. STK'ların yanı sıra il özel idareleri, belediyeler, hayırseverler, kalkınma ajansları ve okul aile birliklerinin imkânlarıyla tüm Türkiye'de okullara kütüphane kurmak için seferberlik ilan edilmiş durumdadır.

Zenginleştirilmiş kütüphaneler, ilkokul, ortaokul ve liseleri kapsamaktadır. Bu kapsamda, farklı seviyelerde 6 farklı kütüphane tasarımı geliştirilmiştir.

Yeni bir anlayış ve bakış açısıyla kurgulanan kütüphanelerde, uluslararası standartları da içerisinde barındıran aşağıda belirtilen hususlar göz önüne alınmıştır.

1. Kütüphaneler okulların giriş katlarına konuşlandırılıyor
2. Kütüphaneler akşam 20.00-21.00'e kadar ve hafta sonları da açık olacak
3. Kütüphaneler halka açık olacak
4. Kütüphaneler sıkıcı mekânlar olmayacak
5. Yenilikçi kütüphane (İnovativ) tasarımları geliştirilecek

6. Kütüphanelerde yazarlarla buluşma günleri düzenlenecek
7. Bilgi merkezi ve yaşam merkezi işlevine sahip olacak
8. Zekâ oyunlarına yer verilecek
9. STK'Larla ve sosyal sorumluluk projeleri yapan kurumlarla işbirliği

halinde geliştirilecek.

10. Türkçe dersi başta olmak üzere “Yazma ve Yazarlık Becerisi” ile “Okuma Becerisi” dersleri kütüphanelerde işlenecek.

Zenginleştirilmiş kütüphaneler 44 ilde kurulmuştur. Toplamda 152 zenginleştirilmiş kütüphane, yenilikçi bir anlayışla tasarlanarak öğrencilerin hizmetine sunulmuştur. Hâlen çok sayıda ilde kütüphane kurma çalışmaları devam etmektedir.

Yazarlar Okulda Projesi, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü

İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü 2011 yılında “Her ilçeye 2 yazar” projesini hayata geçirdi.

Bu projede İstanbul’un 39 ilçesi için biri orta öğretim diğeri lise olmak üzere her ilçe için 2 yazar ismi belirledi. Toplam 78 yazar, bütün bir öğretim yılı boyunca ilçedeki okullara davet edildi. Kitaplarını okudukları yazarlarla öğrenciler yıl boyunca çok farklı etkinlikler düzenlediler.

Çok etkili ve başarılı olan bu çalışmanın ardından bu yıl, 5. düzenlenen İTEF İstanbul Tanpınar Edebiyat Festivali Kapsamında 29 Ekim-3 Kasım tarihleri arasında İstanbul’a gelen festivalin çocuk kitabı yazarları İl Milli Eğitim Müdürlüğünün de misafiri oldular ve birçok okulda etkinliklere katıldılar.

Bu proje Türkiye’de büyük bir okuma hamlesinin başlangıcı oldu ve şu sonuçları doğurdu:

- Toplumsal anlamda duyarlılık sağladı.

- Hükümetin eğitime ayırdığı bütçe büyüdü. Fatih projesi, e-okuma gibi yeni projeler geliştirildi.

- İllerde devletin en üst düzey temsilcisi olan valilikler bu işi takip etmeye başladılar.

- Gençlik yazarları, okullarda yeni tartışmaları başlattı. Örneğin içinde şiddetin yer aldığı bir kitabın yazarı ile okulda söyleşi yapmak hem radikal bir değişikliğin göstergesi oldu hem de ütopyik bir yaklaşımdan ziyade gençlerin güncel sorunlarının da okullarda tartışılmasına zemin hazırladı.

- Kitap görünür kılındı.

- Velilerin gündemine kitap geldi.

- Yayıncılık sektöründe gözle görülür bir hareketlilik başladı.

- Genç yazarların ortaya çıkmasına vesile oldu.

- Son iki yılda kitapları Türkçeye çevrilen yabancı yazarlar projeye dahil edildi.

- Halk kütüphanelerini daha aktif hale getirildi.

Doğu Okuyor Projesi Bitlis İl Milli Eğitim Müdürlüğü

İki yıl önce İstanbul'da başlayan proje bütün Türkiye'de uygulanmaya başladı. Bu süreçte en etkili projelerden birisi "Bitlis Okuyor" projesidir. 450.000 \$'ı Eren Holding tarafından karşılanan bu proje sadece ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerini değil, Bitlis Eren Üniversitesindeki, Polis Meslek Yüksek Okulundaki öğrencileri ve tüm Meslek edindirme kurslarındaki vatandaşları da kapsamaktadır.

Son derece başarılı yürütülen bu projeye şimdiye kadar 68 yazar konuk edildi, 88 234 kitap dağıtıldı, 400.000 öğrenciyle aktiviteler, imza günü ve söyleşiler gerçekleşti. Yapılan tüm çalışmalar www.doguokuyor.com sitesinden günü gününe kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Haziran 2014'e kadar 71 yazar ve eserleri öğrencilerle buluşturulacak.

Benimle Benim İçin Oku Anne Projesi / Bağcılar Kaymakamlığı

Bu proje İstanbul Kalkınma Ajansı finansmanı ile İstanbul Bağcılar ilçesinde eğitim gören dezavantajlı 4.000 çocuk ve onların anneleri ile gerçekleştirildi.

Öncelikle 80 okuldan 80 rehber öğretmene 30 saat “Okuma Zekâsı ve Kişisel Gelişim” seminerleri düzenlendi. Ayrıca okuma kültürü konusunda bir dizi çalıştay düzenlendi. Projeye katılan öğrencileri ile annelerine her ay 2 kitap olacak şekilde toplam ücretsiz 18 kitap gönderildi.

Her okuldan seçilen öğrenciler ve anneleri, okuldaki rehber öğretmenle birlikte ve fakat birbirlerinden farklı oturumlarda bu kitapları incelediler, yorumladılar ve örneklemler yaptılar. Anne ve çocuk ayrı ayrı kitap hakkındaki düşüncelerini yazılı olarak rehber öğretmene iletiler. Rehber öğretmen anne ile çocuk için ayrı ayrı tavsiye mektupları hazırladı. Bu süreçte anne ile çocukların arasındaki bir takım problemlerin varlığı tespit edildi ve çözüm üzerinde çalışmalar yapıldı.

Toplam 28.000 kitabın dağıtıldığı projede ayrıca yazarlar annelerle de buluşturuldu ve sohbet günleri düzenlendi.

Projenin çıktılarını www.benimleokuanne.info sitesinde duyuruldu.

Tüm bu projelerin geldiği nokta ise Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullar ile Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı kütüphanelerin bundan sonraki süreçte işbirliği içinde olacaklarıdır.

5. PAZARDA TÜKETİLEN KİTAPLAR

Bütün bunları bir yana koyarak şunu da ifade etmek isterim ki Türk çocuk okuyucusunun beklentileri, sevdiği kitaplar, Avrupa’daki çocukların beklentileri ve beğenilerinden farklılık arz etmiyor. Dünyadaki çocuk kitabı trendlerini Türk yayıncılar yakından takip ediyorlar. Dünyada best-seller olan çocuk kitapları Türkiye’de de aynı başarıyı yakalıyor. Anne babaların ve öğretmenlerin kitap seçiminde belirleyici olduğunu

söylememiz Türk çocuk oyuncunun kendi tercihlerini ve okuma zevklerini geliştirmedikleri anlamına asla gelmiyor. Tam aksine çocukların tercihleri özellikle popüler yayıncılığı besliyor ve yönlendiriyor.

Fakat yine de asıl tüketiciler okullar ve öğretmenler. Öğretmenler ya tavsiye yolu ile ya da öğrencilerine ve sınıf kütüphanelerine yaptıkları doğrudan alımlarla pazarı canlı tutuyorlar.

Öğretmenler kitap alımlarını özellikle okullarında kendilerini ziyarete gelen ve kitapları tanıtan satıcılar kanalı ile yapıyorlar. Bu satıcılar ya yayınevini temsil eden satıcı ya da kendi özel firması üzerinden bir çok farklı yayınevinin çocuk kitaplarını tanıtan kişiler oluyorlar. Genel olarak okullardaki kitap satışlarındaki etken kitabın fiyatıdır. Genel eğilim ucuz fiyata daha çok kitapla çocuğu buluşturmak yönündedir. Biz yayıncılar ve bu alanda çalışan uzmanlar ise hemen her fırsatta önemli olanın nitelikli, estetik ve edebi değeri olan kitaplarla çocukları buluşturmak olduğunu anlatmaya çalışıyoruz.

Öğretmenlerin özellikle tercih ettiği kitaplar daha çok karakter eğitimi, değerler eğitimi ve müfredatı destekleyen kitaplar. Çocuklar ise popüler kitapları seviyorlar. Dolayısı ile Türk yayın pazarı her yaş için her tür kitabın yer aldığı renkli bir pazar. Fakat yine de şiir ve destan türlerinin fantastik ya da roman gibi ilgi çekmediğini de belirtmek isterim.

6. SATIŞ KANALLARI

Türkiye’de çocuk kitabı yayıncılığının diğer yayıncılık türlerinden en büyük farkı değişik satış kanalları ve pazarlama faaliyetlerine sahip olmasıdır. Her ne kadar kitapevlerinin ve internet üzerinden satış yapan sitelerin sayısı hızla artsa da yukarıda ifade ettiğim ciroların yarısından fazlası (en azından benim işletmem açısından) aslında doğrudan okullara yapılan satışlardan kaynaklanmaktadır. Bu tarz bir satış faaliyeti

kendisine özgü tanıtım ve satış organizasyonunu da beraberinde getirmektedir. Özellikle okul öncesi aktivite kitaplarının tanıtılması ve satılması, yayınevlerinin kendilerine bağlı çalışan bir bayilik sistemi içinde satış yapmalarını zorunlu hâle getirmiştir. Türkiye’de faaliyet alanı sadece okul öncesi aktivite kitaplarını öğretmenlere tanıtmak ve satmak olan kişiler ve işletmeler kanalı ile okul öncesi çocuk kitabı satış faaliyeti yürütülmektedir.

Kitap okuma bilincinin kazanılmasıyla, ana dili becerilerinin geliştiği ve çocukların akademik başarılarının arttığı anlaşılınca bugün Türkiye’de çocuk kitabı önemli bir eğitim materyaline dönüşmüştür. Neredeyse her öğretim yılının başında gerek devlet okulları gerekse özel okullar çocukların okuyacağı edebiyat eserlerine karar vermektedirler. Bu durum, tıpkı okul öncesi satış organizasyonu gibi bir organizasyonun edebiyat kitapları alanında da ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu da bayilik sistemi, doğrudan satış kadar toptan satıcıların ve kitabevlerinin de satış kanalı olarak etkinliğini artırmaktadır.

Öğretmenlerin çocuk edebiyatı alanında yeterli donanıma kavuşturulmasına biz sektör temsilcileri özel bir önem veriyoruz ve bu anlamda yayıncılar olarak da kitapların tanıtılması konusunda birçok faaliyet yürütüyoruz.

7. ÖDÜLLER

Kitaplardaki kaliteyi artırmak amacıyla her yıl ÇGYD (Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneğinin düzenlediği ödüller bulunmaktadır. IBBY (International Board on Books for Young People) üyesi olan dernek, aynı zamanda Andersen gibi birçok ödül için Türkiye’den aday önermektedir.

ÇGYD yılın en iyi resimli öykü kitabı, yılın en iyi öykü kitabı, yılın en iyi gençlik romanı, yılın en iyi çocuk kitabı tasarımı dallarında ödül vermekte ve uluslararası yarışmalara Türkiye’den aday göstermektedir.

ÇGYD'nin 2012 **Yılı Çocuk Kitapları** ödülleri; **Yılın En İyi Resimli Öykü Kitabı** dalında Feridun Oral'ın yazdığı ve desenlediği, Yapı Kredi Yayınları'nın yayımladığı **KIRMIZI KANATLI BAYKUŞ** adlı resimli öykü kitabı, **Yılın En İyi Öykü Kitabı** dalında Hacer Kılıcıoğlu'nun yazdığı ve Günışığı Kitaplığı'nın yayımladığı **AYDEDE HER YERDE** adlı öykü kitabı, **Yılın En İyi Gençlik Romanı** dalında Leyla Ruhan Okyay'ın yazdığı ve Günışığı Kitaplığı'nın yayımladığı **LEYLEK HAVADA** adlı gençlik romanına verildi.

Eğitim camiasının çocuk kitaplarına özel bir önem vermesi, dünyadaki büyük aktörlerin Türkiye tarafından büyük bir dikkatle izlenmesi ve bu yayıncıların kitaplarının Türkçeye çevrilmesi, Türk edebiyatının dünyaya açılması Türk çocuk kitabı yayıncılarında bir algı değişikliğine sebep oldu. Bugün artık bizler kitap üretirken sadece Türk pazarını değil Dünya pazarını da düşünüyoruz. Bunun için de eserlerin metin dili, evrensel mesajları, edebiyat değeri, illüstrasyon kalitesi, grafik uygulaması açısından dünya piyasalarına uygunluğuna dikkat ediyoruz.

Dünya ile etkileşim içinde olan Türk çocuk kitabı pazarının önümüzdeki on yıl içinde Dünya pazarında da yer alacağını söylemek kehanet olmayacaktır.

Burada özellikle Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Türkiye'nin Çeviri ve Yayımlar Destek Programı'nın (TEDA) destekleriyle Türk çocuk edebiyatı kitaplarının artık Dünya'nın değişik dillerine çevrilmeye başladığını sizlerle paylaşmak isterim.

2007 yılından bugüne kadar TEDA, başta Almancaya 87, Boşnakçaya 3, Bulgarçaya 12, Çinceye 1, Endonezcaya 1, Estoncaya 1, Fransızcaya 1, Gürcüceye 3, Farsçaya 62, Galıçyacaya 1, İtalyancaya 1, Kırgızcaya 5, Sırpçaya 1, Arapçaya 29, Macarcaya 10, Arnavutçaya 5, Makedoncaya 6, Urduçaya 11, Özbekçeye 3, Tuva Dili 1, İspanyolcaya 1 olmak üzere toplam 245 eserin farklı dillerde yayınlanmasına çeviri desteği vermiştir.

Kitapları yabancı dillere çevrilen başlıca yazarları şöyle sıralayabiliriz:

Aytül Akal, Melike Günyüz, Behiç Ak, Mustafa Ruhi Şirin, Mustafa Kutlu, Muzaffer İzgü, Nuran Turan, Mevlana İdris Zengin, Aysel Gürmen, Ayla Çımaroğlu vd.

9. TÜRKİYE'DEN KİTAPLAR

Nasrettin Hoca ve Keloğlan Türk halk edebiyatının çok önemli karakterleri olarak bir çok yazar tarafından çocuklar için kaleme alınmıştır. Bunlardan en son çıkan ve dikkat çekenleri Melike Günyüz'e ait olanlar, 2014 yılı IFLA (The International Federation of Library Associations and Institutions) kataloğuna giren bu iki kitap modern çocuğun ilgisini çekecek şekilde yeniden kaleme alındı.

Melike Günyüz ve Reza Hemmatirad'ın ortak çalışmaları olan Gaktgukların Maceraları adlı dizi, parmak izi tekniği ile resimlendi ve Almanca, Arapça, Bulgarca, Çince'ye çevrilen ve ayrıca İngilizce olarak da yayınlandı.

Figen Yaman Coşar'ın kaleme aldığı ve Saadet Ceylan'ın resimlediği Boğaz'ın Kedisi Titiz İstanbul illüstrasyonları ile bezeli bir kitap.

Bunun dışında sizin için seçtiğim diğer kitaplar: Nuran Turan'ın kaleme aldığı Kapadokya'nın Sırları ve Uzaylı Ulya Topkapı Sarayında adlı eserler.

Bir kaç dile çevrilen Yıldız Tozu, Mustafa Kutlu'nun tek çocuk kitabı. Kardeşlik üzerine yazılmış en güzel Türkçe öykülerden birisi.

Acar Dedektif Eda, Kasım 2013'de yayımlayan eğlenceli bir dedektiflik dizisi.

Tülin Kozikoğlu'nun Bir Tanecik Oğlum, kitabı oğluna bağımlı ve onu hayatı boyunca korumaya çalışan bir annenin öyküsünü anlatıyor.

Başka Bir Anne, kitabı ise sıradışı bir anneyi çocuğunun gözünden anlatıyor.

Kaynakça:

Kültür ve Turizm Bakanlığı, ISBN Ajansı

Necdet Neydim. Çocuk ve Edebiyatı, İstanbul, Bu Yayınları, 2000.

Milli Eğitim Bakanlığı, Okuma Kültürü ve Kütüphaneler Grup Başkanlığı

Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Milli Eğitim Bakanlığı, Bitlis İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Bağcılar Kaymakamlığı

www.turkyaybir.org.tr/komisyonlar/2012-turkiye-kitap-pazari-raporu/475

www.doguokuyor.com

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/34/27/742628/icerikler/benimle-benim-icin-oku-anne-projesi_437498.html

<http://benimleokuanne.info/>

Türkiye Kitap Katalogu